

Colm Tóibín (Enniscorthy, Irlanda, 1955) ha situat al Pirineu català la narració *Un llarg hivern*, que La Campana publica en traducció de Víctor Compta. De jove va descobrir Barcelona i Catalunya. A la capital, on va viure uns quants anys, del 1975 al 1978, li va dedicar el 1988 el llibre *Homenatge a Barcelona*, traduït per Columna el 2003. I la ciutat i el Pirineu català ja apareixien a la primera novel·la, *The South* (1990). Viu entre Dublín i el Pallars Sobirà i és especialment sensible a la qüestió de l'homosexualitat.

—Els crítics han indicat que el sentiment de malenconia i el de l'absència és la característica principal de la vostra obra, i heu reconegut que la influència del director suec Ingmar Bergman plana sobre tots els vostres llibres. Aquests sentiments apareixen d'una manera molt destacada a *Un llarg hivern*. La trama és muntada sobre l'absència, la de la mare, que desapareix de sobte del mas i cal cercar-la per camins de muntanya. Com si triéssiu les situacions per amarar el lector d'aquest esperit. De quina manera vàreu construir el relat, per quins vies vàreu arribar a port?

—La primera idea que vaig tenir va ser d'explicar la història d'uns estrangers que se'n van a viure als Pirineus i hi posen a punt una casa vella perquè els fa gràcia de viure a muntanya, però s'adonen que no en saben res, de la muntanya, que per a viure-hi no es pot ser passiu o badoc. Després vaig pensar que la història no em servia perquè seria llegida com un conte moral, con un conte tancat.

—Com si l'hagués escrit Voltaire?

—Exacte. No volia donar lliçons a la gent. Vaig quedar, doncs, encallat, i no sabia com sortir-ne. Va escaure's que un dia vaig anar a Londres a fer una entrevista a un cantant d'òpera, el gran baríton gal·lès Bryn Terfel, un dels millors del món. La vam fer al Covent Garden, al seu camerino. Després d'entrevistar-lo vaig venir als Pirineus amb un disc seu, on interpreta cançons curtes de Franz Schubert, el cicle *Die Winterreise*, 'Viatge d'hivern'. Aquestes cançons no juguen amb el temps, no reculen fins al passat. I llavors vaig veure que el conte havia de començar un dia i acabar un altre sense recular

“A 20 anys em vaig enamorar de Barcelona i ara, del Pirineu català”

Un dels escriptors irlandesos més prestigiosos del moment, Colm Tóibín, ha situat al Pirineu català allò que molts consideren la seva millor narració, 'Un llarg hivern'. En anglès forma part d'un recull, però ha volgut que en català s'editi tota sola. L'ha publicada La Campana.

en el passat.

—Relatar la immediatesa.

—Sí. Sense el passat. Com una ballada. Això s'esqueia el mes de febrer i vaig escriure la narració durant un mes, escrivint cada dia i caminant cada dia, amb dies de sol i dies de neu. Allò que veia cada dia ho incorporava a la narració, si bé no vaig fer exactament el mateix camí que fan els meus personatges. Un any abans havia perdut el meu germà petit. De cop i volta. I feia dos anys que s'havia mort la meua mare. Al principi no sabia com ho utilitzaria i, sense voler, inconscientment, això s'incorpora a la narració. Només al principi em pensava que havia inventat una història, però després vaig veure que era plena de detalls personals. Per exemple, la neu hi té un gran protagonisme i s'hi explica que als Pirineus en dues hores la neu pot tallar un camí d'alta muntanya. Tu pots sortir a fer una travessa sense neu i haver de recular perquè en uns moments s'ha acumulat un pam de neu. Això no passa a Irlanda, per exemple, on neva molt tranquil·lament i la neu triga molt a fer gruix. L'episodi en què els protagonistes no poden seguir el camí perquè hi ha caçadors de porcs senglars—que, per cert, en la traducció, per error, són óssos— també el vaig viure i quan descriu els senglars regalimant sang al remolc del jeep, és que ho vaig veure. Si he d'escriure un relat

situat a muntanya, i en una comarca concreta, en aquest cas entre el Pallars i l'Alt Urgell, n'he de mirar el paisatge cada dia, saber com hi plou i com hi neva, com és el cel, com bufa el vent, com viu la gent el paisatge i el temps. No puc incorporar-hi coses que tenim a Irlanda i que al Pirineu català serien inversemblants.

—Per tant, el relat és escrit al Pallars Sobirà?

—Sí, de cap a cap. Era conscient que molt poques vegades a la vida pots trobar un conte així, tan proper i potent, tan viscut i commovedor.

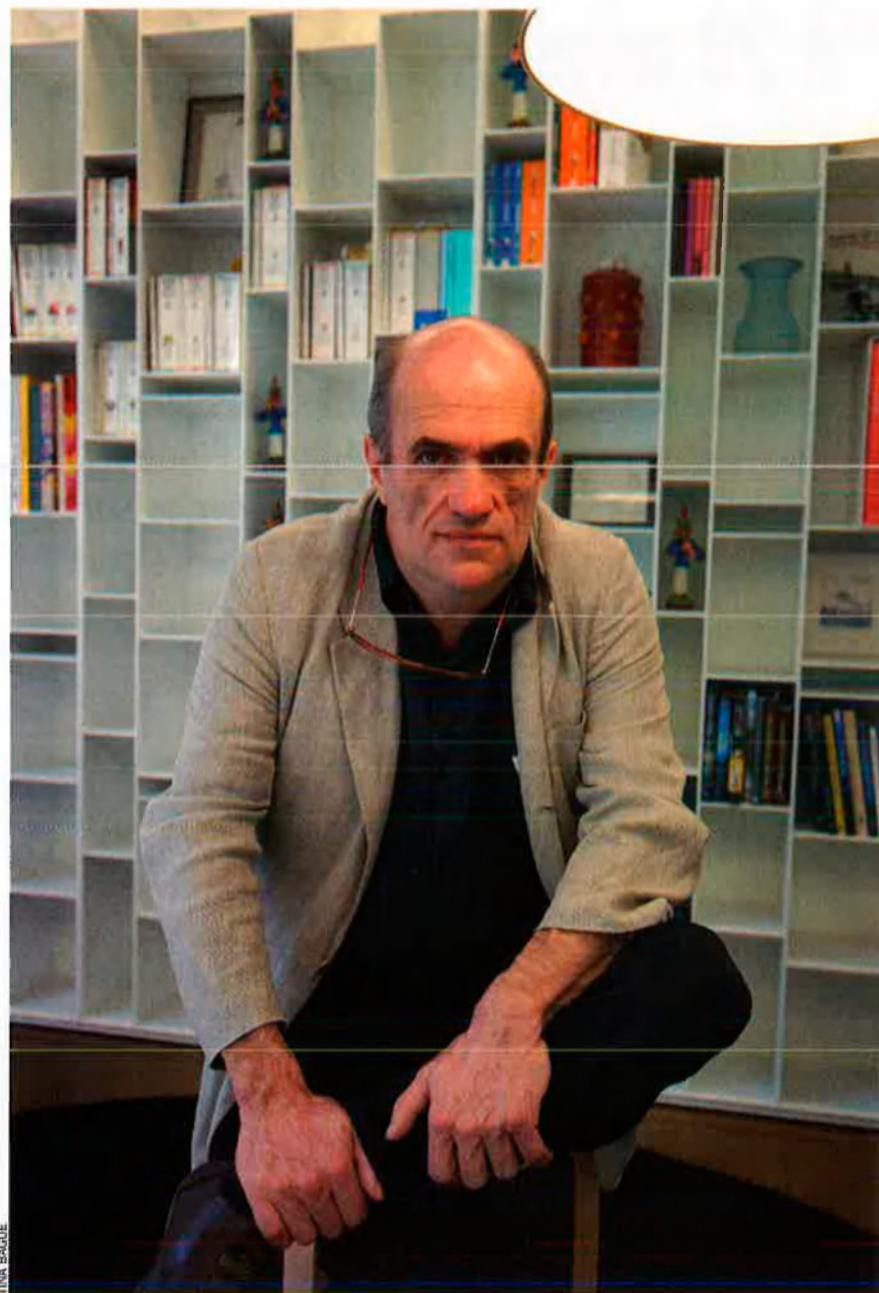
—Mentre l'escrivíeu ja pensàveu en el recull on ha aparegut en anglès, *Mothers and sons*?

—No. Ni tan sols volia incloure'l en cap recull. Van ser els editors anglesos i americans els qui van imposar que formés part d'un llibre de contes. Jo el volia publicar bo i sol. I de fet ja l'hi vaig publicar, però en una edició limitada de luxe, de cinquanta exemplars, en una editorial meua, Tuskar Rock Press.

—Per tant, deveu estar content que en català s'hagi publicat sol, no?

—Molt. Ja era la meua intenció. Vaig encarregar al meu agent que busqués una editorial, especialment en català, perquè el publicés tot sol. A Holanda també l'hi publicaran.

—Potser no hi heu pensat, però a mi el relat, per diverses raons, m'ha

TINA BAGÜÉ

fet pensar en Simenon.

—No, no! Simenon, no!

—No parlo del Simenon de la recerca detectivesca, parlo del Simenon que segueix el moviment de les persones amb un ritme pausat, ferm i constant, amb un rerefons d'un misteri o d'un cas per resoldre, i que rebutja la interpretació psicològica d'estar per casa, és a dir, que prioritza les reaccions sobre les causes.

—En aquest sentit potser sí. Sí, una mica és això. Però jo m'estimo més parlar de Hemingway.

—El vostre relat explica, de forma secundària, si voleu, el drama d'una

família de pagès que de sobte perd la mare, la mestressa de casa, i no sap com sortir-se'n. Com si haguéssiu volgut remarcar el paper clau que té la dona a pagès.

—No és que volgués dir que la dona és molt important a pagès, sinó que els homes no saben res de la cuina. El pare ho desconeix tot, de la cuina, no sap ni on són els estris i, per tant, sense la dona no se'n surt.

—La mare és alcohòlica. L'alcoholisme, en les dones, és o era molt corrent a pagès. L'heu alcoholitzada perquè és típic?

—No. No ho he pas fet perquè fos

un fet representatiu de la vida a pagès. Allò que me n'interessava és que és una cosa secreta. El pare ho sap i un dels dos fills també. Si un home torna a casa borratxo del bar tothom ho sap, però si la dona beu es manté en secret. Però sí, sabia que a pagès és corrent de beure, homes i dones, perquè el vi no costa gaires diners.

—En cap moment no vàreu pensar a dir per què la dona cau en la beguda i se'n va de casa?

—No, perquè llavors hauria d'haver utilitzat el pretèrit i entrar en el món de la psicologia gairebé professional. La dona beu perquè té problemes. Quins? No ho sé. En té. Als Estats Units tothom vol saber per què beu una dona. No, no. Beu i prou. No pots explicar-ho tot. I sobre l'homosexualitat del noi no he de dir ni tan sols si es preguntarà què li passarà a la vida. A vegades has de ser detallista, en la manera com neva, en la forma que té una taula, etcètera, però algunes altres vegades els sentiments els has de deixar oberts.

—I a vegades ni la persona mateixa no sap per què beu.

—Exacte. Els motius són molt complicats. Pots dir que tot arrenca d'un episodi i això no és mai veritat. Va començar a beure i prou.

—Els topònims són reals, però el nom del poble, Pallosa, és inventat. Per què?

—Perquè és el nom inventat del poble de la meua primera novel·la. És Farrera. Per això l'hi he mantingut.

—Primer us vàreu enamorar de Barcelona i finalment dels Pirineus. Com ha estat aquest canvi?

—Quan vaig venir a Barcelona era molt jove. 20 anys. I Barcelona per a un irlandès jove és una ciutat fascinant amb gent encantadora. Viure en un poble dels Pirineus llavors hauria estat impensable. A 20 anys vols sortir cada nit: Boades, l'Ascensor, el Palau de la Música... I ara quan vinc només hi estic dos o tres dies, amb ganes de pujar als Pirineus, en un poble on no hi ha ni botigues ni bar. Al vespre només sento el mussol. Ara a la primavera l'espectacle és fascinant, amb neu als cims i flors als prat. I comparteixo la casa amb uns amics. Tinc una vida social bastant bona.

Lluís Bonada